

ПРАВА НА ВОЛЮ

№3 (246)
2009

Праваабарончы бюллетэнь

Фота svaboda.org

Самы брутальны разгон

Шэсьце моладзі на дзень сьвятона Валянціна жорстка разагнаў съпецназ...

14 лютага моладзь Беларусі традыцыйна адзначае Дзень закаханых. І зноў жа, па традыцыі, міліцыянты і съпецназ распраўляюцца з удзельнікамі моладзевых акцыяў у гэты дзень жорстка і бескампромісна. Так было і сёлета...

Яшчэ да пачатку акцыі на плошчы Якуба Коласа стаяў дзясятак пераапранутых у цывільнае міліцыянтаў. У падземным пераходзе дзяжурылі супрацоўнікі МУС у

форме. Аднак праісці ў плошчу можна было без перашкодаў.

Недзе ў 18 гадзінаў на плошчы зявіліся некалькі дзясяткаў малаадафронтайцаў на чале са Зымітром Дашкевічам. Міліцыя назірала за імі збоку і вяла відэаздымы.

Моладзь разгарнула калія помніка Якубу Коласу расцяжку "Акцыя любові" і съягі. Міліцыянты началі папярэджваць, што акцыя неда-

(Працяг на стар. 4)

Фота "НН"

Менск, 14 лютага, 2009 г.

Без выбарчай рэформы не абыйсьціся

10 лютага ў Менску эксперты Бюро дэмакратычных інстытутаў і правоў чалавека АБСЕ і эксперты Нацыянальнага цэнтра заканадаўчай дэйнісціі пачынаюць абмеркаванье магчымых змененняў Выбарчага кодэкса краіны.

Сакратар Цэнтральнай выбарчай камісіі Мікалай Лазавік сказаў, што працэс выпрацоўкі канкрэтных прапаноў уступіў у другую фазу: "Мяркуеца, што прадстаўнікі АБСЕ разам з прадстаўнікамі беларускага боку выпрацоўць прапановы. Яны потым будуть разглядацца на предмет уключэння ў выбарчое заканадаўства. Думаю, што канструктыўныя прапановы, якія ўзынкунуць падчас абмеркавання, могуць знайсці адплюстраванье ў канкрэтных пунктах заканадаўства альбо ў рэкамендацыях, накіраваных на ўдасканаленне працэдуры падрыхтоўкі і правядзення выбараў".

Старт гэтаму працэсу даў візіт у Менск кіраўніка Бюро АБСЕ Янеза Ленарчыча. Два з паловай тыдні таму ён размаўляў з кіраўніком прэзідэнцкай адміністрацыі Уладзімірам Макеем. Тады суразмоўца, як пасля паведаміў спадар Ленарчыч журналістам, запэўніў у гатоўнасці і палітычнай волі кіраўніцтва Беларусі правесці выбарчу рэформу.

Аднак ні прадстаўнікі апазіцыйных палітычных партый, ні дэмакратычнай грамадзянскай супольнасці да ўзделу ў абмеркаваньні магчымых зменаў заканадаўства не запрошаныя. Хадзіці і адны, і другія маюць нямала прапаноў.

Сустаршыня Паліттраса АДС Анатоль Лябедзька гэта пачынаврджае: "Яны будуть спрабаваць, хутчэй, узяўшы нашыя прапановы, прасоўваць іх далей. І калі Ленарчыч быў у Менску, мы гаварылі яму, што нашыя прапановы былі аддадзеныя ў Бюро. Аддадзеныя праз менскі офіс АБСЕ, які ачальвае спадар Шміт".

Эксперт у галіне выбарчага заканадаўства Сяргей Альфер лічыць: дыялог, у якім ня ўздельнічаюць наўпраст многія палітычныя сілы Беларусі, атрымаецца ўрэзаным: "Ёсьць пэўнае меркаванье, што ў рамках і такога вызначэння новага выбарчага заканадаўства, дакладней, некаторых артыкуулаў, у іх будзе нешта трошакі зменена. Гэта якраз тая сітуацыя, калі АБСЕ, магчыма, будзе задаволеным чиста касьметычнымі зменамі ў выбарчым заканадаўстве. Але ці пойдзе гэта на карысць дэмакратыі ў Беларусі, сказаць нельга. Таму што калі нейкія суб'екты выключаныя з працэсу абмеркаванья выбарчага заканадаўства, то заўжды атрымліваецца, што менавіта яны і будуть найбольш ушчэмленыя".

Удасканаленне выбарчага заканадаўства прыцягнула ўвагу і грамадзка-кансультатыўнай рады, якую ачольвае Уладзімір Макей. У красавіку яна зьбіраецца разгледзець гэту проблему.

Найбольшую крытыку выклікаюць такія рысы выбараў па-беларуску, як няроўныя магчымасці ўладных і апазіцыйных кандыдатаў, адсутнісць няўрадавага боку ў выбарчых камісіях, вялікі працэнт датэрміновага галасавання.

Праваабарончыя матэрыялы можна таксама прачыніць на сайтах: www.spring96.org; www.charter97.org; www.baj.ru

Рэгістрацыя "Нашай Вясны" – пытанье знакавае...

Праваабарончае аб'яднанье "Наша Вясна" 26 студзеня 2009 году падало дакументы для рэгістрацыі ў Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь. Пакуль дакументы знаходзяцца там на разглядзе, у краіне началася акцыя ў падтрымку рэгістрацыі аўтарытэтнай праваабарончай арганізацыі. Усё больш вядомых у Беларусі людзей выказавае сваю падтрымку жаданью праваабаронцаў легітымна працаўцаў у сваёй краіне.

Пропануем уваже чытачу некаторыя з іх.

**Старшыня РПГА
"Беларускі Хельсінскі
камітэт" Алег Гулак:**

"На сёньня рэгістрацыя "Нашай Вясны" – пытанье знакавае. Ад гэтага шмат у чым залежаць ацэнкі таго, рэальна ідзе лібералізацыя ў краіне, ці гэта толькі слова.

"Наша Вясна" і іншыя падобныя арганізацыі, напрыклад "Асамблея", павінны быць зарэгістраваныя. Бо ў юрыстаў гэтых арганізацыяў дастаткова ведаў і ўменьняў, каб правільна падрыхтаваць дакументы, і гэта рэальная арганізацыя, у якіх ёсьць рэальныя актыўныя і прыхільнікі, што бяруць удзел у іх працы. Тыя адмовы ў рэгістрацыі, якія мы бачылі дагэтуль, выглядаюць вельмі нацягнутымі. І з іх было відавочнае жаданье – праста не рэгістраваць.

На маю думку, праз прызму рэгістрацыі ці нерэгістрацыі мы можам глядзець, ці ёсьць зрухі у лепшыя бок. Вядома, я спадзяюся, што мы пабачым становічае рашэнне Міністру на конт гэтага".

**Старшыня грамадзкага
аб'яднанья "Беларуская
асацыяцыя журналістай"
Жана Літвіна:**

"Наша Вясна" – вядомая і ўпły-
вовая арганізацыя. На мой погляд,
гэта якраз тая арганізацыя, якая,
як кажуць, у патрэбны момант у
патрэбным месцы. Дзейнасць

вясноўцаў вельмі неабходная грамадзству, і іх аб'яднанье павінна быць зарэгістраванае. Я хачу верыць у тое, што гэта адбудзеца.

Свабода сходаў, свабода асацыяцыяў – гэта адна з галоўных умоваў існаванья і раззвіцця любога грамадзтва. У рэкамендацыях Еўрасаюзу свабода дзейнасці, рэгістрацыя грамадзкіх арганізацыяў, палітычных партыяў стаяць адным з прыярытэтных пунктаў, і гэта павінна пэўным чынам паўплываць на сітуацыю. Зараз у сувязі з магчымай лібералізацыяй у краіне ўжо будзе ўжыванца заяўніц прынцып рэгістрацыі для бізнес-структур. СМИ таксама ўжо як бы атрымалі гэту палёгку, абяцанкі ва ўсялякім разе, пры перарэгістрацыі. Я думаю, што такі парадак рэгістрацыі павінен распаўсюджвацца і на грамадзкія арганізацыі. Вельмі хацелася б, каб гэта стала трывалай тэнденцыяй у нашым грамадзтве".

**Старшыня Беларускага Саюзу
ў Польшчы, галоўны рэдактар
белацоцкага штотыднёвіка
"Ніва" Яўген Вапа:**

"Кожная дзяржава, якая хоча лічыць сябе дэмакратычнай, мусіць прытрымлівацца пэўных стандартоў. Адным з такіх стандартоў, безумоўна, з'яўляецца абарона правоў чалавека. Дзейнасць праваабарончых

арганізацыяў – неад'емная частка грамадзянскай супольнасці і дэмакратычнага ладу.

Калі гаварыць менавіта пра Беларусь, то згода на дзейнасць праваабарончага аб'яднанья "Наша Вясна" будзе рэальный паказчык таго, што ўлады робяць канкрэтныя крокі, а не толькі даюць абяцаныні. Менавіта рэгістрацыя гэтага грамадзкага аб'яднання, якое будзе адсочваць парушэнні правоў чалавека ва ўсіх галінах і будзе мець магчымасць выказаваць сваю пазіцыю ў медиях, стане прыкладам рэальнасці зъменаў.

Пакуль няма рэальных зъменаў, няма чаго верыць у абяцанкі. Абяцаннія было ўжо шмат, яны заўсёды выконваюцца толькі з добрай волі кіраўніка дзяржавы. Але не добная воля кагосьці, а замацаванае заканадаўства і замацаваны дэмакратычны пракэс стане гарантам шанаванья правоў чалавека ў Беларусі".

**Народная артыстыка Беларусі
Зінаіда Бандарэнка:**

"Я вельмі паважаю ўсіх сяброў гэтага аб'яднання і шчыра іх падтримліваю.

Ведаецце, цяпер у мяне ёсьць магчымасць глядзець "Белсат", і я бачу, як сябры "Нашай Вясны" выступаюць у абарону – простых людзей, палітвізіяў, розных арганізацыяў. Яны бяруць удзел у тэлепраграмах, даюць інтэрв'ю – і мне заўсёды прыемна бачыць родныя, добра знаёмыя мне твары гэтых людзей, якія не сядзяць і не чакаюць нечага, як мышы пад венікам, як кажуць у нас на Беларусі. Яны змагаюцца за нашыя права, адстойваюць нашыя інтарэсы. Яны робяць сваю справу. І робяць яе добра".

Праваабаронцаў выслушалі ў Мінісьце

Прыём грамадзянаў міністр юстыцыі праводзіць толькі раз на месец – у першую сераду... Скарыйтуювачы магчымасць наўпраст з'явярнуцца да яго, 4 лютага заснавальнікі "Нашай вясны" Алеся Бяляцкі і Тацяна Рэвякі накіраваліся ў Міністэрства на месцы не аказалася, а прыём праводзіў ягоны намеснік Аляксандр Сіман.

Размова праваабаронцаў са спадаром Сіманам тычылася двух пытаванняў: рэгістрацыі Грамадзкага праваабарончага аб'яднання "Наша вясна" і пропановы да Міністру з боку дэмакратичнай супольнасці аб правядзенні "круглага стала" з аўтарытэтнай проблемай "трэцяга сектару".

Праваабаронцы паведамілі намесніку міністра, што дакументы на рэгістрацыю аб'яднанья былі пададзены ў Міністэрства 26 студзеня, і выказалі надзею на канструктыўнае супрацоўніцтва з адказнымі асобамі

міністэрства падчас іх праверкі. Таксама было адзначана, што большасць заснавальнікаў арганізацыі – сябры ліквідаванага ўладамі Грамадзкага аб'яднання "Праваабарончы цэнтр "Вясна", па закрыцці якога прынятае рашэнне Камітуту па правах чалавека ААН. Праваабаронцы нагадалі, што Камітэт ААН прызнаў ліквідацыю "Вясны" парушэннем свабоды асацыяцыі і пацвердзіў права сябру арганізацыі на адпаведныя сродкі прававой абароны, уключаючы перарэгістрацыю і кампенсацыю. У размове з намеснікам міністра праваабаронцы заяўлі, што кампенсацыяй парушаных правоў будучы лічыць рэгістрацыю аб'яднання, а таксама нагадалі, што Міністэрства наўпраст было сказана ў студзенскай рэзоляцыі.

Алеся Бяляцкі прасіў спадара Сімана давесці да міністра юстыцыі пропанову аб правядзенні аўтарытэтнага сектару ў фармаце "круглага стала" і нагадаў, што апошняя падобная дыскусія з удзелам міністра Галаванава адбылася 6 гадоў таму, у 2003 годзе.

Аляксандр Сіман выслушалі праваабаронцаў і сказаў, што сутнасць размовы будзе ім даведзеная да ведама міністра.

Валянцін СТЭФАНОВІЧ:

"Катаваньні зъняволеных – рэальнасьць лукашэнкаўскай Беларусі"

Абмеркаваныне сітуацыі недавену грамадзкасці да судоў і пракуратуры, суровых рэаліяў пенітэцыярнай сістэмі апошнім часам набыло новы размах у нашым грамадзтве. Паколькі адпаведная інфармацыя зъяўляецца дастаткова закрытай, а часам і засакрэчанай, складана асаніцца маштабнасьць гэтых проблемаў. Але, нягледзячы на тое, яны зъяўляюцца рэаліямі нашых дзён.

Так, 4 лютага з нагоды Міжнароднага дня забароны катаваньня ў прадстаўнікі праваабарончай супольнасці агульны факты, якія сведчаць пра ўжыванье катаваньня і іншых відаў жорсткага абыходжанья з затрыманымі і арыштаванымі з боку службовых асобаў – нягледзячы на тое, што заканадаўства Рэспублікі Беларусь прадугледжвае адказнасць за гэта.

Праблема катаваньня для Беларусь зъяўляецца актуальнай, – каментуе сітуацыю праваабаронца Валянцін Стэфановіч. – Хаця варта адзначыць, што яна носіць латэнтныя харектар, бо грамадзяне Беларусі шмат у якіх выпадках баяцца абскарджаць незаконныя дзеяньні службовых асобаў у дачыненьні да сябе ў вышэйстаячых інстанцыях. Да таго ж нашая судовая сістэма, на жаль, не зъяўляецца зусім незалежнай, органы праукратуры не реагуюць належным чынам на такія факты. У якосьці яскравага прыкладу праваабаронца прыводзіць справы маладых людзей з Бялынічай, якіх абвінавачвалі ва ўчыненых забойстваў ў вёсцы Бялыніцкага раёна. Тады, летам 2005 году, былі пазбаўленыя жыцця адрозу шэсць чалавек, сярод якіх было дзвое дзяцей.

Маладыя хлопцы былі падвергнутыя незаконным метадам съледztва, супраць іх учыняліся катаваньні, а менавіта зъбіцьё, маральныя пакуты, у выніку чаго яны былі вымушаныя сябе абгаварыць, – ужо факт, які пацвердзіўся падчас слуханьня гэтай крымінальнай справы ў судзе, у tym ліку і ў судзе Магілёўскай вобласці. Часам такія

факты атрымліваюць рэзананс у грамадзтве, але, на жаль, ня так часта. Тоё сама можна сказаць і пра выпадак у Віцебску, калі міліцыянты зъбілі ўрача. Проста затрымалі яго на вуліцы і зъбілі. Нядайна міліцыянтаў прысудзілі да чатырох год пазбаўлення волі. Але, як паведамілі віцебскія праваабаронцы, да таго моманту, пакуль скарга не дасягнула суда, гэтыя міліцыянты выконвалі свае прафесійныя абязядзкі.

Да праблемы катаваньня далучаецца і пытаньне нашай пенітэцыярнай сістэмы наогул. Шмат у якіх выпадках умовы утрыманьня ў нашых турмах, съледчых ізалятарах вельмі далёкія ад мінімальных стандартаў утрыманьня зъняволеных, якія устаноўленыя міжнароднымі нормамі ў галіне правой чалавека. Прынамсі, той даклад, які рыхтаваў Праваабарончы цэнтр "Вясна" сумесна з Міжнароднай Федэрацияй правоў чалавека на падставе інтэр'юіраваныя былых вязняў турмаў, съвядчыць пра тое, што сітуацыя не выпраўленая і дагэтуль. Съледчыя ізалятары вельмі часта перапоўненыя, на адно спальнае месца прыходзіцца па трох-чатыры чалавекі, вялікі процэнт захвораваньня на сухоты ў СІЗА. Да "Вясны" таксама даходзіла інфармацыя аб выкарыстанні катаваньня ў дачыненіі да вязняў. У прыватнасці, у Мазырскай калоніі, лісты зъняволеных з якой мы дасылалі ў Камітэт ААН па катаваньнях і съпецдакладчыку ААН па Беларусі Андрэяну Севярыну. Дарэчы, ён узгадвае некаторыя з гэтых фактаваў у адным са сваіх дакладаў па сітуацыі ў Беларусі.

Валянцін Стэфановіч адзначыў таксама, што закрытасць, засакрэчанасць падобнай інфармацыі ад грамадзтва тлумачыцца і агульным становішчам праваабарончых арганізаціяў у нашай краіне:

– Праваабарончыя арганізацыі Беларусі, якія зарэгістраваныя на так шмат, пазбаўленыя магчымасці паўнавартаснага маніторынгу месцаў пазбаўлення волі, псіхіяtryч-

Валянцін Стэфановіч.

ных лячэбніцай, ЛТП і іншых месцаў, дзе прымусова ўтрымліваюцца грамадзяне, на прадмет выкарыстання катаваньня. Нягледзячы на тое, што створаныя саветы па наглядзе за пенітэцыярнымі сістэмамі. У гэтыя саветы уваходзяць, як правіла, прайрадавыя арганізацыі, якія вельмі фармальна падыходзяць да гэтых пытаньняў. Іх праца ў асноўным зводзіцца да наведваньня СІЗА, канцэртаў зъняволеных і фармальных спраўаздачай пра гэтыя паездкі. Паўнавартасных маніторынгаў, паўтараю, пры гэтым ніхто не праводзіць.

Праваабаронца падкрэслівае, што для Беларусі застаецца вельмі актуальнай і праблема грамадзкага кантролю над органамі ўнутраных спраў, съпецслужбамі:

– Пытаныні катаваньня ў актуальныя для ўсіх краінаў, але ў краінах Еўропы грамадзкі кантроль над МУС, Міністэрствамі вельмі высокі. Варта хаця на нагадаць, што шмат у якіх дзяржавах міністрамі ўнутраных спраў зъяўляюцца цывільныя грамадзяне, а не афіцэры МУС. То бок, такім чынам нівелююцца тая карпаратыўная сувязь супрацоўнікаў міліцыі, якая вельмі часта прыводзіцца да таго, што злачынствы, перавышэнне службовых паўнамоцтваў проста пакрываюцца з гэтых карпаратыўных інтарэсаў.

Нагадаем, што ў Крымінальным кодэксе Беларусь дагэтуль няма артыкулу аб катаваньнях.

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь прадугледжвае крымінальную адказнасць за перавышэнне ўлады ці службовых паўнамоцтваў, спалучанае з ужываньнем гвалту, пакутай ці абраязай пацярпелага ці выкарыстаннем зброі і съпецыяльных сродкаў (ч. 3 арт. 426 КК), а таксама за прымус да дачы паказаньняў, спалучаны з гвалтам ці зьдзекам, ужываньнем катаваньня (ч. 2, 3 арт. 394 КК).

Беларусь не выконвае міжнародныя абязядзельствы

У міжнародным праве фармулёўку тэрміну "катаваньне" ўтрымлівае "Канвенцыя супраць катаваньняў ды іншых жорсткіх, бесчалавечных альбо прыніжаючых годнасцьця відаў абыходжаньня і пакараньня", прынятая Генеральнай Асамблеяй ААН 10 сінтября 1984 і ратыфікаваная Рэспублікай Беларусь 13 сакавіка 1987 году.

Ратыфікавашы Канвенцыю ААН, якая ўступіла ў дзеяньне 26 чэрвеня 1987 году, РБ прадставіла ў Камітэт ААН супраць катаваньняў толькі три даклады – першапачатковы і два перыядычныя. Трэці перыядычны даклад, апошні на цяперашні момент, павінен быць прадстаўленым у 1996-ым, аднак адбылося гэта толькі праз чатыры гады, у красавіку 2000 году. Чацвёрты і пяты перыядычныя даклады Камітэт чакаў ад РБ 25 чэрвеня 2000-га і 25 чэрвеня 2004-га адпаведна. Але гэтыя дакументы не былі пададзеныя ў ААН.

Такім чынам, Рэспубліка Беларусь фактычна не выконвае міжнародныя абязядзельствы, узятыя на сябе падчас ратыфікацыі Канвенцыі ААН супраць катаваньняў.

Самы брутальны разгон

(Пачатак на стар. 1)

зволеная і заклікала разыходзіцца. Моладзь адказала на гэта воклічамі "Жыве Беларусь!".

Усяго на плошчы сабралася прыкладна сто чалавек, якія скандаўалі "Верым! Можам! Пераможам!" і "Жыве Беларусь!" Над плошчай лунапад дзясятак бел-чырвона-белых сцягоў, сцягі Еўрасаюзу.

Зыміцер Дашкевіч праз мегафон абвясціў, што акцыя пачынаецца. Ён сказаў, што неўзабаве адбудзеца перформанс, а пасля пачнеца шэсцьце. На плошчы прысутнічалі адзін з лідэраў прадпрымальніцкага руху Але́сь Макаеў, былы палітвязень Андрэй Кім, фігурант "справы 14-ці" Міхал Пашкевіч.

"Я заўсёды ўхваляю такія пазітыўныя, добрыя нацыянальныя акцыі, якія ня маюць ніякіх разбуральных ідэяў, а нясуць выключна пазітыўныя, стваральныя ідэі. Гэта вельмі добра", — сказаў Андрэй Кім.

Шэсцьце пачалася у 18:28. Каля 100 чалавек сфармавалі калону. Зыміцер Дашкевіч паведаміў, што шэсцьце пойдзе паводле маршруту, які быў пазначаны ў заяве ў Менгарвыканкам. Маршрут: плошча Я. Коласа — плошча Свабоды, і калона рушыла па ходніках праспекту Незалежнасці. Паперадзе моладзь тримала расцяжку "Акцыя любові".

Праз некалькі хвілінаў да калоны пад'ехаў аўтобус. З яго выскачылі супрацоўнікі съпецназу міліцыі і пракрылі дарогу. Калона спынілася на выхадзе з плошчы. Па вуліцы Чырвонай да плошчы пад'ехаў аўтазакі. Калі калона падышла да ланцуза міліцыянтаў, Дашкевіч сказаў ім, што ў моладзі мірная акцыя. Ён папрасіў не перашкаджаць, але міліцыянты ніяк не реагавалі на ягоныя слова. Пачаўся разгон акцыі. Съпецназаўцы зьбівалі дзяячы. Зьбілі Зымітра Дашкевіча. Быў моцна зьбіты Мікола Дзэмідзенка. Съпецназаўцы білі яго па галаве нагамі і палкамі. Моладзевую актыўістку Алена Макарэвіч

Фота "НГ"

съпецназаўцы павалілі на зямлю. Білі па нагах. Хлопцаў цягнулі па асфальце. Падагнапі яшчэ некалькі аўтазакаў і аўтобусаў. Каб мінакі ня бачылі, што адбываецца, міліцыянты абрарадзілі месца зачысткі аўтобусамі і машынамі.

У зачыстцы удзельнічала каля сотні съпецназаўцаў. Яны сталі ў ланцу і адціснулі моладзь ад крамы "На ростанях" у бок плошчы Якуба Коласа, а потым пачалі заганіць у падземны пераход станцыі метро. Людзі ў пераходзе кричалі: "Што выробіце?! Зараз будзе Няміга!". Некаторыя журналісты таксама пацярпелі падчас разгону акцыі. Міліцыя ня надта зважала на тое, удзельнік акцыі перад імі ці выпадковы мінак, зьбівала ўсіх.

Маладафронтайка Наста Палаханка так пракаментавала разгон акцыі: "На жаль, гэтая самая сувяточная і добрая акцыя скончылася праста вельмі брутальным зьбіццём моладзі. Улады прадэманстравалі сваё сапраўднае ablіčча і тое, што яны баяцца Маладога Фронту. Гэта павінна стаць знакам для краіны Захаду, што ў нас няма ніякай лібералізацыі і на будзе, пакуль гэтае

Фота "НГ"

самаабвешчанае кіраўніцтва будзе заставацца пры ўладзе. Нашая мужная моладзь у гэты небяспечны час ёсць і што мы будзем тримацца сваіх мэтаў. Яны хочуць нас запалахаць. Але мы будзем выходзіць на такія акцыі – Малады Фронт гэтым не спыніць! Нашы зьбітыя хлопцы ведаюць, дзеля чаго яны тут і што ім трэба прыйсці".

У 18:52 Адбыўся кароткі мітынг на плошчы Якуба Коласа. Мікола Дзэмідзенка сказаў, што ніякай лібералізацыі ў Беларусі няма, што ўлады злачынна разагналі непалітычную акцыі любові да сваёй краіны.

Зыміцер Дашкевіч у адным з інтар'ю заяўіў па выніках акцыі: "Тое, як паводзілі сёньня сябе ўлады, найлепшым чынам сьведчыць, на сколькі шчыра Лукашэнка і яго атачэнне зьбираецца праводзіць лібералізацыю". І дадаў, што гэта самы жорсткі разгон акцыі на ягонай памяці. Але мы будзем і далей працаваць, змагацца, але змагацца мірнымі метадамі", — сказаў Зыміцер Дашкевіч.

А палове восьмай акцыя скончылася.

Каля 21 гадзіны вечару стала вядома, што Зыміцер Дашкевіч, Мікола Дзэмідзенка і Павел Кур'яновіч цяпер знаходзяцца ў Савецкім РУС-Се, дзе маюць намер зьняць пабоі. Паўну Кур'яновічу выклікалі "хуткую дапамогу".

Менск, 14 лютага, 2009 г.

"Ня варта цешыць сябе ілюзіямі..."

Старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Жана Літвіна пра новы Закон аб СМІ

8 лютага набыў сілу прыняты Палатаю прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі мінлага скліканыя новы Закон "Аб СМІ". Старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Жана Літвіна ня мае ілюзій наконт істотнага зъяненіння стаўлення ўлады да СМІ, якія тутэйшыя чыноўнікі ўсё яшчэ разглядаюць як прапагандысцкую зброю, але цяперашняя нібыта "адліга" пры пэўных умовах можа палепышыць сітуацыю.

Жана Літвіна адзначае, што існавала пэўная аб'ектыўная неабходнасць прыняцца новага закону аб сродках масавай інфармацыі, бо стары закон прымайся яшчэ ў 1999 годзе, і некаторыя яго нормы з цягам часу састарэлі, і было відавочна, што пэўныя зъмены ў заканадаўстве ўжо насыпелі. Але тое, як прымайся новы закон, па словах старшыні БАЖ, можа выклікаць толькі іронію: "Ен быў прынятых за рэкордныя тэрміны. На працягу ўсяго некалькіх дзён закон быў унесены ў парламент, абмеркаваны і прагаласаваны. Закон быў прынятых старым складам парламенту, і нікай адказнасці гэтыя людзі за тое, за што яны прагаласавалі, не нясуць".

Беларуская асацыяцыя журналістаў некалькі гадоў не магла атрымаць праект новага закону аб СМІ, хоць добра ведала пра тое, што ён распрацоўваецца. Як мяркуе Жана Літвіна, чыноўнікі наўмысна хавалі законапраект ад вачей незалежных экспертаў. "Гэта ўчынялася абсалютна наўмысна, таму што Закон "Аб сродках масавай інфармацыі", на маю думку, – адзін з самых грамадзка значных законаў, і яны былі вельмі зацікаўленыя, каб не надаць публічнасці, каб ня даць магчымасці абміркоўваць грамадзтву гэты законапраект, – адзначае Жана Літвіна. – Была пастаўлена абсалют-

на канкрэтная задача прыняць гэты закон як мага хутчэй, і гэта задача была бліскуча выкананая".

Па словам старшыні Беларускай асацыяцыі журналістаў, нічога добрага закон у тым выглядзе, у якім ён прынятых, супрацоўнікам масмедиаў не прынясе. "У цэлым гэты закон і яго дзеяньне пагоршыць умовы існавання СМІ, – лічыць Жана Літвіна. – У самім законе больш пунктаў, якія дазволяюць прымяняць санкцыі, звязаныя з закрыццём выданняў. У гэтым законе карнія механизмы больш жорсткія, чым у мінулым. Але ёсьць таксама некаторыя станоўчыя моманты: пасля нашых змаганняў за некаторыя пункты гэтага закона, напрыклад, зънята норма, якая прадугледжвае неабходнасць узгадненія разъмяшчэння рэдакцыйнага калектыву з мясцовай выканаўчай уладай. Там няма таксама і нормы, якая забараняла выкарыстанніе "тарашкевіцы". Яшчэ адзін фрагмент, пра які нельга не гаварыць, – гэта тое, што існавала пагроза для ўсіх СМІ пры праходжанні ававязковай перарэгістрацыі ўсіх масмедиаў. І тая топ-навіна, якая прыйшла з вуснаў міністра інфармацыі спадара Русакевіча, што перарэгістрацыя будзе адбывацца па заяўным прынцыпе, дае надзею".

"У нашай краіне ёсьць нормы заканадаўства, а ёсьць практика прымінення гэтых нормаў, і як яно будзе адбывацца, мы будзем сачыць, бо БАЖ будзе вельмі прынцыпова займацца маніторынгам, аднак сказаць пра вынікі, праанализаваць сітуацыю мы зможем толькі праз нейкі час", – сказала Жана Літвіна.

Кіраўніца БАЖ упэўненая, што нават пры ўмовах, калі ў Беларусі адбываеца пэўная дэмакратызацыя ўнутрыпалітычнага і эканамічнага жыцця, ня варта цешыцца ілюзіямі,

Жана Літвіна.

што існаванье сродкаў масавай інфармацыі, у першую чаргу незалежных, адразу стане лягчэйшым і бесправлемным.

"Усе мы сёньня зъяўляемся съведкамі кроакаў насустрэч рэкамендацыям, якія былі выдадзены беларускаму кіраўніцтву Радай Еўрасаюзу, – адзначае Жана Літвіна. Там сапраўды ёсьць станоўчыя моманты, але ніякіх ілюзій быць ня можа, таму што сёньня выканаўчая ўлада захоўвае манаполію на друкаваныя, электронныя СМІ, на сістэму друку, на сістэму распайсюду, то бок, прынцыпова ў нашай краіне нічога не зъянілася. Улада захоўвае стаўленіне да сродкаў масавай інфармацыі як да часткі кіруючага механизму, як да пропагандысцкай машыны. Калі мы пераадолеем гэтыя стэрэатыпы, гэтыя рэаліі, тады можна будзе гаварыць пра тое, што ўлада робіць канкрэтныя крокі па ўрегуляванні ўзаемадносінай са сродкамі масавай інфармацыі".

Размова з недзяржаўным журналістам – небяспечная для бізнесу?

Адмовы дзяржаўных чыноўнікаў даваць інфармацыю журналістам незалежных выданьняў – зъява штодзённая. На жаль, негалосная забарона на дачыненьні з журналістамі існуе і ў іншых сферах. І людзі бізнесу – асабліва прыватныя прадпрымальнікі – трапляюць у "катаёгру рызыкі". Гісторыя менскай прадпрымальніцы Галіны Бабіцкай у гэтым сэнсе вельмі павучальная.

Падпрымальніца Галіна Бабіцкая патэлефанавала на "гарачую лінію" газеты "Комсомольская правда" в Беларуссии, каб паведаміць пра павышэнне арэнднай платы ў гандлёвым цэнтры "Монетка" (ля Камароўскага рынка), у той час як менскія гарадзкія ўлады прымаюць рашэнні аб зьніжэнні той самай арэнднай платы.

Публікацыя пад назвай "В Минске дешевеет аренда квартир и

офисов" зъявілася ў "Камсамолцы" 28 студзеня, а ўжо на наступны дзень Галіне Бабіцкай, якая арандавала павільён у гандлёвым цэнтры на працягу трох гадоў, паведамілі, што яе дамова аб арэндзе сканчаецца 1 лютага, і новую ніхто падпісваць не зьбіраецца.

Нягледзячы на тое, што "Комсомольская правда" в Беларуссии" не ўзгадвала ў публікацыі імя прадпрымальніцы, "вылічыць" яе, як высьветлілася, было несладана...

Галоўны рэдактар газеты "Комсомольская правда" в Беларуссии" Алена Міронава не выключае, што проблемы прадпрымальніцы могуць быць звязанымі з яе тэлефанаваннем у рэдакцыю і размовай з журналістамі.

Алена Міронава нагадала, што паведамляць інфармацыю журналістам – права кожнага грамадзяніна.

Уключачы у каталог адмовіліся

4 лютага сябра Рады Руху "За Свабоду" Алесь Зарэмбюк атрымаў адказ на свой зварот да генеральнага дырэктара "Белпошты" А.І.Чарнякія.

"Белпошта" адмовілася ўключыць незалежныя газеты ў падпісны каталог, спасылаючыся на... Канстытуцыю: "Арт. 58 Канстытуцыі РБ гаворыць: "Ніхто ня можа быць прымушаны выконваць ававязкі, якія не прадугледжаны Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і яе законамі, або адмовіца ад сваіх правоў".

Паколькі заканадаўства не ававязвае ўключачы друкаваныя выданьні ў каталог, выбар друкаваных выданьняў для фармавання каталогу з мэтаю наступнага іх распайсюджвання праз падпіску зъяўляеца правам РУП "Белпошты", якое рэалізуецца ім у адпаведнасці з заканадаўствам", – гаворыцца ў адказе на зварот.

Войска – форма ізаляцыі моладзі

З нагоды гвалтоўнага прызыва Франака Вячоркі, Івана Шылы і Зымітра Хведарука ў войска, "прызеаны" на службу гэткім жа чынам у мінулым годзе Зыміцер Жалезынічэнка напісаў заяву, у якой асудзіў дзеяньні ўладаў і распавёў пра свае уражанні аб сучаснай беларускай арміі... Падаем тэкст заявы цалкам.

Я, Жалезынічэнка Зыміцер, сябра Партыі БНФ, ад 25 студзеня 2008 году вайсковец тэрміновай службы, выказваю слова падтрымкі гвалтоўна забраным у войска ў студзені 2009 году Франаку Вячорку, Івану Шылу, Зымітру Хведаруку, іх сем'ям да блізкім людзям.

Асуджаю дзеяньні дзяржайных СМІ, у прыватнасці "Беларускай вайсковай газеты", газеты "СБ. Беларусь сегодня", Першага нацыянальнага канала тэлебачанья за перадузятае, неаб'ектыўнае ды наўпраст ілжывае асьвятленне падзеяў вакол моладзевых актыўістаў, забраных у войска ў абыход закону цягам гэтага ды мінулага года. У той жа час выказваю падзяку незалежным медыям за ўсебаковае, хуткае ды слушнае асьвятленне сітуацыі.

Зъвіртаюся да беларускіх ды міжнародных праваабарончых арганізацый з просьбай пра наданьне Франаку Вячорку, Івану Шылу і Зымітру Хведаруку статусу палітычнаволенных ды вязнёй сумленья.

Канстатую, што відавочныя рэпрэсіі – арышты, зьбіццё, ілжывыя ды супяречлівыя вынікі медычных абследаваньняў, закрыццё ў войску ў абыход закону ў дачыненьні да актыўістаў Моладзі БНФ ды Маладога Фронту яскрава сьведчаць, што шырокая абвешчаная лібералізацыя ў Беларусі не адбываецца. Усе заходы, якія робіць існы рэжым для паляпшэння адносін з Еўрапа, ёсьць бутафорыя. Анякага рэальнага паляпшэння сітуацыі з правамі чалавека ў нашай краіне няма. У звязку з гэтым заклікаю палітычныя органы Еўрапейскага Саюзу да спынення дыялогу з беларускімі ўладамі да вызваленія Франака Вячоркі, Івана Шылы, Зымітру Хведаруку ды прадстаўленыя афіцыйнымі Менскам гарантыйя таго, што падобныя рэпрэсіўныя заходы надалей ужывацца ня будуть.

Пасля году, праведзенага ў салдатах, съцвярджаю, што сучасная тэрміновая служба ў беларускім войску ня сродак абароны краіны. Па сутнасці, тэрміновая служба ў Беларусі – гэта ўзаконеная магчымасць працяглай ізаляцыі маладых людзей з мэтай выкарыстаньня іх фізічнай сілы для працы. Салдаты ў войску займаюцца ў асноўным не "баявой

Зыміцер Жалезынічэнка.

вучобай з мэтай атрыманьня вайскова-ўліковай съпеціяльнасці", а цяжкай фізічнаю працаю, якая не патрабуе глыбокіх ведаў. Памежнікі ахоўваюць мяжу, унутраныя войскі патрулююць вуліцы ды ахоўваюць арыштаваных, транспартныя войскі праводзяць чыгунку ды займаюцца будаўніцтвам. Шмат салдацкага часу ў гэтых ды іншых вайсковых фармаваньнях ідзе на гаспадарчыя працы з мэтай падтрымкі нежыццяздольных вайсковыя гарадкі. Насамрэч карысныя веды атрымліваюць адзінкі. А баявой вучобай увесе час займаюцца хіба салдаты падраздзяленіяў съпецаперацыяў. Але астатнія хлопцы праста працуяць, то бок робяць тое, што павінны рабіць за гроши ды па ўласным жаданні, як працуяць разам з імі вайскоўцы на контрактах. З-за гэтага прэстыж вайсковай службы нівеліянны, што б ні казалі наконт гэтага палкоўнікі з Міністэрства абароны.

Беларускія войска адрозніваюцца вельмі нікім узроўнем побыту салдатаў. Пры гэтым адсутнасць гарачай вады, немагчымасць працу сушыць узімку абутак ды вопратку, нярэдкія халады ў памяшканнях тлумачацца неабходнасцю загартуювання маладых воінаў, лыжка вадкага бульбянога пурэ называюцца збалансаваным харчаваньнем, а 22 тысячи рублёў на месяц лічачца сумаю, дастатковай, каб пакрыць усе выдаткі сучаснага маладога чалавека. Праца ў нядзелю ды нарады на выходных, якія ніяк не кампенсуюцца, адсутнасць звальненіяў тлумачацца неабходнасцю падтрыманьня баяздольнасці падраздзяленіяў. Гэты сэпіс можна працягваць бясконцца.

Нягледзячы на тое, што ў войску лепшыя, чым у турме, магчымасці кантактаваньня з блізкімі ды троху лепшае харчаванье, тут захоўваюцца ўсе асноўныя прыкметы турэмнага ладу. Найперш войска характерызуецца пазбяўленнем волі.

Так, вялікая колькасць вайскоў

цаў мае магчымасць наведаць родны дом толькі адзін раз за паўтара года – падчас адпачынку (скарочана га ў мінулым годзе да 10 дзён). Гэта прытым, што вайсковую павіннасць салдаты адбываюць недалёка ад дому, у межах некалькіх гадзінай языды цягніком. Яшчэ пару разоў хлопцы могуць на некалькі гадзінай выйсці ў горад. Наколькі я ведаю, "на хімii", дзе сядзяць крымінальнікі, з гэтым прасцей. А войска ж – гэта ганаровы абавязак, а не пакаранье за злачынства.

Замкнёнасць вайсковага жыцця ды крымінальная адказнасць за невыкананыне загадаў правакуюць сталыя зыдзекі з вайскоўцаў тэрміновай службы ды выкарыстаныне апошніх для выканання патрэбай камандзіраў. Цікава, што сказаў б Элвіс Прэслі ці прынц Чарльз, каб самым ласкавым зваротам да іх было слова "малпа", а большасць часу яны праводзілі б, корпаючыся віламі ў съмецьці ці наразаючы сынег роўнымі кубікамі...

Узінімаць жа гэтыя ды іншыя праблемы большасць хлопцаў простираецца з-за далейшага пепрадузятага стаўлення з боку камандзіраў, паўнамоцтвы якіх амаль неабмежаваныя.

У дачыненіі да "ненадзейных" вайскоўцаў да вышэйпералічанага можна дадаць сталы кантроль з боку КДБ ды іх памагатых, амежаваныне наведаныя ды тэлефанаваныя, ператрусы асабістых рэчаў ды перлюстрацию пошты.

Такім чынам, мой вайсковы досьвед дазваляе мне съцвярджаць, што прымусавае накіраваныне ў войска маладзевых актыўістаў у абыход закону ды ўвогуле іншыя тэрміновай службы ў сучаснай Беларусі з'яўляеца не стварэннем ўмоваў для выканання хлопцамі канстытуцыйнага абавязку, але формаю ізаляцыі, якая павінна быць скасаваная ў найхутчэйшыя тэрміны.

Зыміцер Жалезынічэнка.

1 лютага 2009 году, Жлобін.

Палітычныя арышты – канец дыялогу і лібералізацыі

12 лютага ў Менску аргкамітэт грамадзкага аб'яднання ветэранаў баявых дзеяньняў "Абаронцы Айчыны" і грамадзкае аб'яднанне "Цэнтр правой чалавека" наладзілі прэс-канферэнцыю з нагоды затрымання Мікалая Аўтуховіча, Юрія Лявонава і Уладзіміра Асіпенкі. У прэс-канферэнцыі ўзялі ўдзел старшыня аргкамітэту "Абаронцаў Айчыны" Аляксандр Камароўскі, праваабаронца Алег Воўчак, а таксама экспанты на прэзідэнта Беларусі Аляксандр Мілінкевіч і Аляксандр Казулін.

Алег Воўчак нагадаў, што перад 20-годзьдзем вываду савецкіх войскаў з Аўгустану ён разам з Мікалаем Аўтуховічам і Аляксандром Камароўскім зъяўніўся да прэзідэнта і прэм'ер-міністра з адмовай ад юбілейных медалёў з-за парушэння праваў ветэранаў. Аднак замест гэтага "была наладжана правакацыя 8 лютага". Алег Воўчак адзначыў, што Мікалая Аўтуховіча затрымалі напрэдадні разгляду пытання пра яго ўмоўна-датэрміновае вызваленне. Спадар Воўчак заявіў, што ёсьць усе падставы зноў называць спадара Аўтуховіча палітвязнем.

"Два эпізоды, – кажа Алег Воўчак, – якія яму прад'яўляюць: падпал дома былога начальніка Ваўкавыскай міліцыі Кацубы і падпал гаража і аўтамабіля падатковага інспектара Майндзі – не вытрымліваюць нікай крытыкі. Гэтыя спадары адмовіліся ад сваіх паказаньняў. І кажуць, што не настойвалі, каб іх прыцягвалі да крымінальнай адказнасці. Но па ўсіх гэтых справах ёсьць асуджаныя. Пазовы задавленыя, і яны ніякіх прэтэнзій ня бачаць. 11 лютага мы зъяўзяліся са съведкам, які нібыта будзе на вочнай стаўцы з Аўтуховічам. Гэты съведка адмаўляеца і кажа, што чатыры гады таму сустракаўся з Мікалаем і

ня мае ніякіх прэтэнзій ні да Аўтуховіча, ні да Лявонава, ні да Асіпенкі. Тому мы ня ведаем, за кошт якіх доказаў утрымліваюцца пад вартай тры чалавекі?"

11 лютага затрыманым авбівачаныне не было прад'яўленае. Аўтуховічу, Лявонаву і Асіпенку працягнулі тэрмін утрымання пад вартай яшчэ на сем дзён і перавялі іх у съедыненыя із аляятар, дзе значна больш складаныя ўмовы. Паводле словаў спадара Воўчака, гэта азначае, што ўлады ня маюць доказаў віны затрыманых.

"Улада мае сем дзён. Яна павінна вызваліць нашага баявога таварыша. Мы заяўляем, што ўсе афіцэры будуть яго цалкам падтрымліваць".

На прэс-канферэнцыю прыйшлі таксама журналісты дзяржаўных тэлеканалаў БТ і СТВ, што выклікала абурэнне ў некаторых прысунутых. Ветэран-аўганец Аляксандр Камароўскі заявіў: "Мы называем палітычнай змовай арышт наших таварышаў. Гэта проста бандыцкі наезд. І я зъяўтраюся да БТ, бо я ведаю гэтае тэлебачаныне, мы сустракаліся два з паловай гады таму, калі аналогічныя правакацыі былі супраць мяне. Яны сумесна з КДБ перакруцілі ўсю ситуацыю. Ніхто ніколі з нас не паверыць, што Аўтуховіч, які мае тро

баявыя ўзнагароды, возьме запалкі і пойдзе падпальваць нейкі хляўчук начальніка міліцыі".

Аляксандр Мілінкевіч заявіў, што ў сёняшніх умовах вельмі важна выказваць салідарнасць.

"Калі мы бачым, што ёсьць беззаконье, гвалт, мы мусім быць салідарныя. Я Аўтуховіча ведаю асабіста і лічу, што гэта мужны, сумленны чалавек, мой зямляк. У гэтай справе ёсьць мноства пытаньняў. Я ня буду даваць ацэнкі, бо справа яшчэ ідзе і я ня так многа маю інфармацыі. Але інтуітую адчуваю, што яна несправядлівая, незаконная. Яна сапраўды ідзе на застрашэнне пэўнай групы актыўных, патрыятычных, сумленных людзей. Цяпер дыскутируцца пра дыялог – удзельніцаць у ім ці не. Дыялог Беларусі надзвычай патрэбны. Але я можа быць дыялогу любой цаной. Там, дзе пераступаеца пэўная мяжа, дыялогу ня можа быць. Я выступаю за дыялог, які пачынаецца з нулявога варыянту на палітычна матываваных перасыльдах. Калі сёняня ў краіне ёсьць людзі, якія яўна перасыльдаюцца па палітычных матывах, то дыялог пачынаецца рана. Павінен быць нулявы варыянт. Спыніць усе палітычныя рэпрэсіі, і тады сапраўды нам лёгка будзе размаўляць".

Былыя палітвязні зрабілі заяву, у якой патрабуюць вызваленія Аўтуховіча, Лявонава і Асіпенкі. Аляксандр Казулін спадзяеца, што еўрапейскія структуры і амбасады адзагаюць на сітуацыю.

"Я хачэў бы задаць пытаньне і нашым беларускім уладам, і лідэрам Еўрасаюзу – ці не азначаюць гэтыя дзеяньні канец дыялогу і лібералізацыі? Ці не азначае гэта новыя палітычныя рэпрэсіі і новыя акты застрашэння і жорсткасці адносна грамадзянаму Беларусі?

Арышты ваўкавыскіх прадпрымальнікаў – гэта чарговая сваволя. І калі ня будзе нейкай афіцыйнай рэакцыі з боку беларускіх уладаў, вельмі хуткай, канкрэтнай, прабачэнні, то ўзынікае пытаньне – як тады далей працягваць дыялог? Калі ідзе дыялог, то ён павінен быць сумленны, шчыры і прыстойны".

Нагадаем: 8 лютага ў Ваўкавыску супрацоўнікі галоўнага управленьня па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю МУС разам з байцамі съвецпадраздзялення па барацьбе з тэрарызмам "Алмаз" арыштавалі Мікалая Аўтуховіча, Юрія Лявонава і Уладзіміра Асіпенку. У іхніх кватэрах адбыліся ператрусы, паслья чаго ўсіх трох адвезлі ў менскі СІЗА.

Мікалаі Аўтуховіч і Юрія Лявонаў – былыя палітвязні, яны былі асуджаныя адпаведна на трох з паловай гады і на трох гады і пяць месяцаў, але летасць гэтае пакараньне ім замянілі на амбежаваныне волі.

Арыштанта выпусцілі чорным ходам, каб не сустрэўся з бацькамі

10 лютага жыхара Ганцавіч, 34-гадовага Аляксандра Занько, выпусцілі з ізалітару часовага ўтрымання праз чорны ход. Міліцыянты спаслаліся на тое, што ля галоўных дэзвярэй нехта пабіў тратуарную плітку. Такім чынам міліцыянты хацелі не дапусціць сустрэчу Аляксандра з бацькамі, сябрамі, роднымі ды проста спачувальнікамі, якія сабраліся з усяго гораду.

Адразу пасля рашэння суда 34-гадовы Алеся Занько – сын вядомага ў Ганцавічах апазіцыянеры Міколы Занько – у доказ сваёй невінаватасці аўтагаўштвару. Па прычыне нясьцерпных боляў у хвормі страйніку Занько спыніў галадоўку на 10-я суткі. "Я не шкадую, што галадаваў, хаця і падарваў сабе здароўе. Гэта была мая першая галадоўка. Усё адно буду змагацца за праўду", – заявіў Алеся Занько.

Супрацоўнікі міліцыі і пракуратуры абыякава паставіліся да акцыі пратэсту арыштаванага, хаця да яго ў ізалітар трайной вызывалі "хуткую дапамогу". Занько абскардзіў рашэнне суда Ганцавіцкага раёну.

Нагадаем, што падчас праходжання медкамісіі для працаўладкаванья, Алеся Занько давялося зъяўтцаца па дапамогу да абласнога аддзелу аховы здароўя. Гэтага яму не дараваў намеснік галоўнага ўрача Ганцавіцкай райбальшынцы Яўген Несьцярчук. Ён напісаў заяву ў міліцыю, што Занько выказваўся нецэнзурна ў ягоны адрес і паспрыяў, каб начальнік ЖКГ адмовіў Занько ў працы, хаця перад гэтым той падпісаў заяву аб прыёме на работу. Замест працы Алеся Занько трапіў на нары...

Цяпер для Алеся, як і даўно для яго бацькі, накладзена табу на магчымасць працаўладкаванья ў родным горадзе. Але ён глядзіць на жыццё аптымістично. Яны з бацькамі і да гэтага працавалі ў Маскве. Па словаў маладога чалавека, рукі-ногі ёсьць – знайдзеца і праца, няхай і ня ў Ганцавічах.

Ульяна ЗАХАРАНКА:

"Я сына чакаю. Нягледзячы ні на што"

6 лютага, маці гвалтоўна выкрадзенага экс-міністра ўнутраных спраў Беларусі генерала Юрыя Захаранкі споўнілася 85 гадоў.
Напярэдадні юбілею карэспандэнт газеты "Народная Воля" паразмаўляла з Ульянай Рыгораўнай.

"Я думаю, што дажываю апошнія дзянькі, — адразу скрэзь слёзы вымавіла маці зниклага генерала. — "Хуткая" да мяне прыезджае і ноччу, і днём. Колькі я ляжу ў бальніцы — мне ўжо нічога не дапамагае. Сэрца спыняеца... Я нават ня ведаю, пераначую ці не пераначую. Вельмі мне дрэнна. Дый дні такія падыходзяць... 7 лютага, якраз пасля майго дня нараджэння, сынок старэйшы — Валодзя — памёр. А 10 лютага муж адправіўся на той съвёт. І ўсё адно да аднаго. Як перажыць этыя дні?..

І Юры няма. Я дзень і нач плачу, чакаючи яго. Паспрабуйце дзесяць гадоў без адпачынку, бяз радасці ў такім настроі... Сама ня ведаю, як працягнула столькі, як вытрывала...

Добра, што ў хаце ёсьць тэлефон. Калі ціск падымаетца, дык хоць "хуткую" выклікаець магу. На мінулым тыдні сэрца з грудзей праста выскоквала — мне нават не маглі памераць ціск. Думала, што

прышоў мой канец. Дактары, між іншым, так і сказали: яшчэ б крыху — і сэрца разарвалася б... Прапаноўвалі класціся ў бальніцу, але я не хачу — толькі-толькі ж адтуль выпісалася... Прашу: прыедзьце да мяне дадому. Яны прыезджаюць.

Я не магу зразумець, чаму з Юрам так здарылася... Нічога ў яго не было — ні катэджай, ні іншага. І трэба ж было яму так пакутаваць...

Але я яго чакаю. Нягледзячы ні на што. І ў царкве памінаю яго за здароўе, а не за спачын. Мне бацюшка так сказаў: пакуль не дадуць вам дакладнай інфармацыі аб тым, што сын памёр, ні ў якім разе ня стаўце сьвечку за спачын. Дый жонка Юрава, Вольга, падчас кажа: калі суд такі працяглы час адмалуяеца признаць яго мёртвым, можа, ён жывы?

Унучка з Германіі звоніць мне рэгулярна, клапоціцца. Кажа: калі вы, ня дай Бог, памрэце, мы ж застанемся зусім адны — нікакай радні ў нас больш няма...

А я да іх падаю не магу. Бо нават не выходжу за вароты — мяне ногі ледзь носяць, толькі па хаце ціхенька перасоўваюся... Хаця, калі адпусціць, я і есьці згатую, і траву ў двары папалю...

А я ж ўсё жыцьцё працавала. Дома ўставала ў тры гадзіны раніцы, карміла парасята. Хлопцы заўёды па гаспадарцы мне дапамагалі. І мяшкі цягали, і бульбу капалі... Яны ў мяне такія добрыя былі, такія прыгожыя,

Ульяна Захаранка.

такія моцныя — як арлы. Усе зайдрачыцілі, гледзячы на маіх сыноў. І вось бачыце, як атрымалася — засталася зусім адна. А гэта так цяжка, словамі не перадаць... Хай бы лепш я памерла, а сыночкі мае жылі...

Юра ж абяцаў прыехаць да мяне. А праз два дні яго скралі... Няма яго. Няма Красаўскага, Завадзкага, Ганчара. Ня дай Бог яшчэ каму перажыць тое, што выпала на долю нашых сем'яў... Вельмі цяжка... У суседкі таксама гора: памерлі і муж, і сын, і дачка. Мы наплачамся з ёй разам, а потым яна кажа: а давай ужо не будзем больш плакаць. Але ж слёзы самі косяцца..."

выплаты хоспісу ўстанавілі, як для прадпрыемства.

Усё гэта не дазваляе пашырыць супэракаваемых паслуг безнадзеяна хворым, а пра павелічэнне штату і гаварыць не даводзіцца. Добраахвотныя супрацоўнікі хоспісу гатовы адчыніць дзённае аддзяленне для цяжкіх хворых — іх рэабілітацыі і адаптациі, а таксама часовы сацыяльны прыют і сацыяльныя ложкі, але дзе ж іх памесьціш? Патрэбныя яшчэ хоць адзін пакойчык, удвая большы за сёньняшні.

І нават у такую гуманітарную "клетку" дзеткі і бацькі едуць, прыходзяць, каб не застацца адзін на адзін з болем. На дапамогу прыходзяць псіхолагі, кансультанты па сацыяльна-прававых пытаньнях. Да некаторых на дом выезждаюць брыгады, існуе сястрынскі нагляд і шмат чаго яшчэ добрага, у залежнасці ад стану кожнага хворага.

Галоўнае ж, такім дзеткам і іх бацькам патрэбны зносіны паміж сабою — пагаварыць, падзяліцца болем, паспачувачы. Але немагчыма — ужо трэй гады ў холадзе. І трэй гады з болем, які ніяк ня дойдзе да мясцовага райвыканкаму.

Дзіцячы хосьпіс ператварылі ў гуманітарную "клетку"...

У Слоніме безнадзеяна хворым дзеткам дабрачынныя людзі дапамагаюць психалагічна, сацыяльна і матэрыяльна. Затое райвыканкам вылучыў памяшканье без вады, туалета, цяпла...

Ні для каго не таямніца: у Беларусі няма адзінага грамадзтва. Ёсьць дзяржава, у дзяржаве — чыноўнікі з сілавымі структурамі — і ўсе астатнія. Галоўнымы матыў першых — застасца на сваіх месцах як мага даўжэй, а для гэтага траба не варушыцца і нічога не рабіць. Другім траба праста выжыць у такой сітуацыі. Дзе ж тут да спачуванья і дзе ж тут да паглыбленя дабрыні. Мы не можам засвоіць новыя яе віды, гэта немагчыма пры адсутнасці марапі.

Найцяжэйшае пакаранье для чалавека — адзінота. Двойчы найцяжэйшае — хворая адзінота. Тры гады назад у Слоніме за кошт ахвяраваньня людзей і замежных (не сваіх) спонсараў быў адчы-

нены дзіцячы хосьпіс. Варыянт ага існаваньня шмат, і ў Слоніме выбралі той, які найбольш адпавядае — паліатыўны. Гэта значыць, што безнадзеяна хворым дзеткам дабрачынныя людзі дапамагаюць психалагічна, сацыяльна, духоўна і матэрыяльна, каб палегчыць жыцьцё. І на толькі іх, але і бацькоў, таму што ім вельмі цяжка змагацца з таким прысудам сам на сам.

Вядома, у першую чаргу траба было памяшканье з усімі выгодамі, бо як хворае дзіця заедзе ці зойдзе ў прыбіральню на двары, без ніякіх зручнасцей? Думаецца, мясцовая ўлада зьвярнула на гэта ўвагу? Выдзеліла на тэрыторыі СШ № 4 малюсенькае памяшканье без вады, побач няма туалета, зімою холадна — вось гуманізм слонімскіх чыноўнікаў. На той час старшынёй мясцовага райвыканкаму быў сёлетні член Палаты прадстаўнікоў. Як дарэчы нагадаць і тое, што камунальныя